

Caput III.

De usu SS. Eucharistiae.

Scriptores de hac re tractantes laudari merentur inter alios: Apoll. Maier *liturgische Behandlung des Allerheiligsten*, Propst *Verwaltung der Eucharistie*, De Herdt *sacrae liturgiae praxis*, Hartmann *repertorium rituum*; — praeter proprios liturgiae fontes: *Missale, Rituale, Caeremoniale Episcop.*, *Decreta S. R. C.* (collect. auth. Gardellini, quam adhibui et attuli secundum tertiam editionem Rom. ex typogr. S. C. de Propag. Fide).

Articulus I.

De SS. Eucharistiae asservatione.

132 I. Asservanda est SS. Eucharistia in ecclesiis cathedralibus, parochialibus, regularibus, et in ecclesiis monialium sub clausura stricta viventium. — Pro aliis autem ecclesiis consulenda est consuetudo vel Apostolicum indultum; item pro oratoriis et sacellis. Cf. Benger *Compendium theolog. pastoralis* § 90.

In conservatoriis, ad communitatem spectantibus, cui sacerdos ut rector praest, non raro indultum Apostolicum conceditur, ut S. Eucharistia asservari possit; etiam nonnunquam in grangiis seu villis regularium. Interdum autem Apostolicum indultum etiam conceditur pro oratorio domus privatae: modo semel in hebdomada sacerdos celebrans sacras species renovet.

Utrum in ecclesiis filialibus SS. Eucharistia sine privilegio asservari possit neque, circumstantiae et consuetudines considerandae sunt. Si sacerdos aliquis illi ecclesiae praest et apud eam habitat, facile licentia obtinebitur, imo, licentiâ existente, desideratur vel praecipitur, ut SS. Sacramentum ibi custodiatur pro commoditate et securitate Viatici; verum ubi sacerdos deest, in ecclesiis vel sacellis ruralibus indultum concedi minime consuevit. Cf. inter alios S. Alph. n. 424, magis particularia v. Maier l. c. pag. 522 sqq.

De modo asservandi SS. Sacramenti sufficit afferre praescripta Ritualis, iisque pauca notulas adjicere¹.

II. „Curare porro (parochus) debet, ut perpetuo aliquot particulae consecratae eo numero, qui usui infirmorum et aliorum fidelium Com-

¹ Modum asservandae SS. Eucharistiae non semper eundem fuisse notum est. Persecutionis tempore primis saeculis Sanctissimum Sacramentum fidelibus domi asservandum tradebatur, quo ingruente necessitate pro Viatico uterentur vel sese ad agonem confortarent. Pace Ecclesiae reddita, quando sacrae aedes et templa augebantur atque splendidius exstruebantur, pro sola necessitate infirmorum Sanctissimum Sacramentum in ecclesiis asservari consuevit, quum fideles, qui liturgiae assistere poterant, intra Missam solerent S. Communionem sumere. Asservabatur in ciborio, quo nomine vocabatur tota illa custodia, qua altare protegebatur, per modum tecti super illud exstructa atque columnis fulta; ex medio illo tecto pendulum erat sacrum vasculum in modum columbae vel turriculi confectum, quod SS. Eucharistiam contineret. — Paulatim factum est, ut in ipso altari tabernaculum construeretur, atque ciborium vocaretur sacrum illud vas, quod in tabernaculo inclusum SS. Eucharistiam contineret. — Cf. Probst l. c., Benger *theol. pastoralis* § 78.

munioni satis esse possit, conserventur in *pyxide*¹ ex solida decentique² materia, eaque munda et suo operculo bene clausa³, albo velo cooperta⁴, et quantum res feret, ornato in tabernaculo⁵ clave obserrato.⁶

III. „Hoc autem *tabernaculum* conopaeo⁷ decenter opertum, atque

¹ Pyxis non consecratur, sed benedicitur similiter, ut vestes sacrae.

² Pyxis, quantum fieri potest, sit ex eadem materia, quae in calice praescribitur, ideoque aut aurea, aut saltem argentea vel stannea intus deaurata. Verum propter verba Ritualis non constat de rigoroso praecepto deaurationis, saltem si sit pyxis argentea (cf. etiam infra n. 228). Excluditur materia aeris, vitri, ligni etc. Quod de pyxide dictum est, valet etiam de lunula ostensorii, quae excipit sacram hostiam exponendam: sit igitur, quantum fieri potest, intus deaurata atque ita constructa, ut purificari possit; quod commodius fit, si duae laminae semicirculares medio cochlearum disjungi et arctius conjungi possunt.

S. Congr. R. 4. Febr. 1871 *Vicario Ap. Daniae* respondit, non decere sacram hostiam inter duas laminas vitreas sic includere, ut illae laminae tenuissimo quidem circulo aureo vel deaurato circumducto contineantur, ipsae tamen vitreae laminae, non aureus circulus, sacras species tangant. — At si latior est ille circulus, sphaerulae autem vitreae convexae sacras species non tangunt, sed circumdant, non tantum nihil obstat, quominus tale vasculum pro lunula usurpetur, sed ex majore reverentia et cura contra omnem SS. Sacramenti profanationem commendari et laudari debet.

³ Pyxis suo operculo bene claudi debet; quare minime sufficit palla aliudve operculum superpositum, quod solum in necessitate ad asservandum Sanctissimum Sacramentum pro brevi tempore permitti potest. — Multo major abusus est, sanctam hostiam in lunula non clausa nudam in tabernaculo collocare.

⁴ Pyxis aliudve vasculum Sanctissimam Eucharistiam continens in corporali vel palla benedictis collocari debet; pyxis velo albo serico est circumdanda, ita ut in tabernaculo non nuda appareat.

⁵ Tabernaculum communiter ex ligno conficiendum est: alicubi majoris securitatis causa ferreum praescribitur. Extrinsecus *debet* esse deauratum; intus vero debet esse serico — etiam villosa — pannum ornatum: si autem intus deauratum est, non esse necessarium pannum album sericum, rescripsit S. R. C. 16. Maji 1871 in *Urgeliens.* ad VII.

⁶ Clavis tabernaculi (vel claves) debet esse sub diligenti custodia, eaque non laici, sed ipsius *sacerdotis*, ut pluries S. Congr. decrevit et S. Pontifices monuerunt. V. Maier l. c. pag. 543; Gard. n. 940, 987, 1048, 4007, 4918, 5029 etc. — Sacristam autem, cui aliquando Constitutiones R. Pontificum dicunt custodiam clavis competere, non sacristam laicum esse, sed presbyterum, i. e. ecclesiae, si cui plures sacerdotes adscripti sunt, praefectum, evidenter colligitur ex decretis apud Gardell. n. 563 et 949; nisi forte privilegium habeatur ut in *Collectan. S. Sedis* n. 336, ubi Pius IX. 13. Dec. 1874 indulget cuidam Vic. Ap., ut in domibus religiosis piisve institutis permittere posset ex rationabili causa aliam tutam tabernaculi clavis custodiam.

⁷ Conopaeum, quod Rituale requirit, non ubique quidem conspicitur, sed ad conformitatem cum Rubricis revera saltem convenit, illud inducere etiam ibi, ubi contraria consuetudo verae obligationi fortasse moderata est, quum S. C. praeter „ornatum tabernaculum“, licet extra sit deauratum (S. C. Epp. et Reg. 26. Oct. 1575), semper conopaeum requirat: v. Maier l. c. pag. 542 sqq. — Est autem conopaeum velum ad instar tentorii, quo extrinsecus tabernaculum circumtegatur, seu etiam ex loco paulo altiore usque ad basim tabernaculi undequaque descendens; materia non praescribitur, convenit materia uti pretiosiore; color aut albus sit, aut secundum tempora et festa mutetur, ita tamen, ut loco nigri coloris, si occurrat pro tempore, violaceus sit adhibendus: ita 21. Julii 1855 in *Briocensi* ad 12. Gardell. n. 5221.

ab omni alia re vacuum¹, in altari² majore vel in alio³, quod venerationi et cultui tanti Sacramenti commodius ac decentius videatur, sit collocatum: ita ut nullum aliis sacris functionibus, aut ecclesiasticis officiis impedimentum afferatur.⁴

IV. „Lampades coram eo plures, vel saltem una, die noctuque perpetuo colliceat⁴; curabitque Parochus, ut omnia ad ipsius Sacramenti cultum ordinata, integra, mundaque sint, et conserventur.“⁵

V. „Sanctissimae Eucharistiae particulas frequenter renovabit⁶;

¹ In tabernaculo nihil servari licet, nisi SS. Eucharistiam, et sacra vasa, antequam post usum purificata sunt. Quare non licet simul cum SS. Sacramento ibi asservari vasa vacua et purificata, sacra olea, sacras reliquias sive sanctae crucis sive Sanctorum, multo minus purificatoria, claves, alia id genus. Cf. S. Congr. Ep. 3. Maji 1693 (Benger l. c.).

² Consuetudo asservandi SS. Sacramentum non in medio altari, sed ad latus in pariete aut in turricula ad id constructa (Sacramentshäuschen) Romae reprobatur, et in *epist. ad Ep. Limburg.* 21. Aug. 1863 S. Congr. Rituum nomine S. Pontificis omnino prohibuit (v. Benger l. c.): quare quantum fieri potest, ejusmodi usus tollendus est; quamquam Maier op. cit. (edit. anni 1860) pag. 539 adhuc mitius judicat, si diuturna consuetudo alicubi morem illum probaverit, quem Bened. XIV. Const. „*Accepimus*“ 16. Jul. 1746 antiquitus usitatum fuisse testatur.

³ Communiter SS. Sacramentum in altari majore asservatur; in ecclesiis autem cathedralibus debet in alio altari asservari, ne videlicet sacrae functiones episcopales impediatur, quum commode et reverenter observari simul non possint et reverentia SS. Sacramento debita et rubricae sacrarum functionum.

⁴ Peccatum grave tamen non constituitur, nisi per integrum diem et noctem lampas exstincta mansit. Cf. Alph. n. 248. Oleum per se debet esse *olivarium*; ex necessitate autem Episcopus permittere potest, ut aliud oleum, etiam alio deficiente petroleum, substituat; quod tamen non sine graviore causa faciendum est. „Generatim utendum esse oleo olivarum; ubi vero haberi nequeat, remittendum prudentiae Episcoporum, ut lampades nutriantur ex aliis oleis, *quantum fieri possit, vegetabilibus*.“ Die 14. Julii 1864 confirmat. a Pio IX. v. Gardell. n. 5331. — Quare sola ratio minuendi expensas justa non est, quum potius in aliis rebus minui debeant; aliud est, si paupertas et ecclesiae et parochiae accedit.

⁵ Altare, in quo SS. Sacramentum asservatur, ornatus habere debet et lampades plures, quam forte alia altaria reliquiis vel sanctis imaginibus distincta. Quod nihilominus non sic intelligitur, ut auferendae sint lampades ad altare Beatissimae Virginis aliorumve Sanctorum appensae, sed ut potius major earum numerus addatur ante Sanctissimum. S. R. C. 2. Julii 1661, ut refert Benger l. c.

⁶ Caeremoniale Episcoporum statuit, ut saltem semel in hebdomada sacrae species renoventur, aut etiam saepius, si necesse sit, idque variis legibus sancitum esse, Gardell. in *Gandaven.* 16. Dec. 1826 n. 4623 ad I. 1 et 2 adnotat. Nihilominus, excepta necessitate propter speciales circumstantias loci et tempestatis valde incongruae, et excepta lege fortasse in privilegio asservandae SS. Eucharistiae in oratoriis et locis alioqui non permissis expresse adjuncta, — id enim aliquando fieri certum est —: praxis communis et statuta dioecesana, imo etiam conciliorum provincialium Romae recognitorum id ad quatuordecim dies extendunt, atque Bened. XIV. Constitutione „*Etsi pastoralis*“ § VI n. 9 et Clemens VIII. „*Sanctissimus*“ 31. Aug. 1591 pro Graecis approbant, ut octavo aut *saltem quintodecimo quoque die* renovatio fiat. Idem Innocent. IV. in *litteris ad legatum Cyprici* fecerat. Quare Gardellini ipse concludit: „Quodsi ad quindecim dies protrahatur renovatio, non id reprobandum culpaque vertendum . . . secus nec Clemens VIII. tempus hoc pro Italo-Graecis determinasset.“ — Notant autem Lacroix cum aliis, per integrum mensem sacras species non renovari, posse mortale peccatum facile evadere.

hostiae vero seu particulae consecrandae sint recentes¹; et ubi eas consecravit, veteres primo distribuat vel sumat.“²

Scholion. Pauca hic adnoto circa *Sanctissimi Sacramenti expositionem*,¹³³ de qua confer Maier op. c. pag. 249—437.

1. Distinguitur expositio publica et expositio privata. — Expositio quoad formam *publica* est expositio in ostensorio non velato ita facta, ut populo aditus ad ecclesiam, ubi expositum est Sanctissimum Sacramentum, pateat. — Expositio *privata* est: 1) quae fit in ciborio non extracto e tabernaculo, sed in vestibulum tabernaculi protracto. 2) Etiam privata censeri debet expositio in ostensorio, quae fit in oratorio sive ecclesia regularium *januis clausis*, ita ut fidelibus aditus non pateat, sed summum uni alterive hospiti, qui quasi de familia specialiter admittitur: cf. Bouix *de regular.* p. V. sect. 3 cap. 2 q. 13. — 3) Expositioni privatae secundum Scavini t. 3 n. 121 not. *ex notificatione* Card. Morozzo 14. Aug. 1834 equiparari potest expositio *in ostensorio velato*, i. e. tenui velo albo circumdato, ita ut sacra species oculis fidelium non appareat.

2. Ad expositionem *publicam* requiritur causa publica et approbatio sive licentia Episcopi: quod multoties etiam relate ad regulares S. R. C. declaravit atque praescripsit. Causa autem publica sine dubio est devotio specialis promovenda.

Expositio *privata* fieri potest solo consensu Superioris vel rectoris ecclesiae etiam ex causa privata, v. g. ad implorandam sanitatem homini privato aegrotanti; eamque expositionem privatam priore loco notatam, de consensu Episcopi, etiam affluente populo, sic fieri posse, ut tabernaculum aliquod speciatim ad hoc construatur et in altari pro populi devotione magis adaptato collocetur, S. R. C. declaravit: v. Gard. n. 3162. Verum ille Episcopi consensus hic non intelligitur pro qualibet causa, sed solum quoad *modum* expositionis.

Articulus II.

De distributione SS. Eucharistiae.

§ 1.

Quibus competat jus distribuendi.

I. Solus sacerdos est ordinarius minister S. Eucharistiae; diaconus¹³⁴ ex delegatione in casu necessitatis minister est extraordinarius. Vide Trid. sess. 13 cap. 8.

II. Ut in aliena Ecclesia S. Eucharistiam distribuere sacerdoti liceat, requiritur licentia parochi vel rectoris: verum cum licentia

¹ S. Carolus Borromeus praescripsit, ne assumerentur unquam hostiae, nisi quae infra tres hebdomadas essent confectae. Cf. Benger l. c. et Gardell. ut supra n. 120, ubi reprobatur abusus adhibendi hostias a tribus mensibus confectas.

² Id igitur in renovatione ciborii ante omnia notandum est, ne unquam recenter consecratae hostiae aliis addantur: sic enim summum periculum inducitur, ne una alterave particula ultra modum diu servetur, atque ita lex renovandi sacras species illusoria evadat. Neque omitti debet diligens ciborii purificatio, ne videlicet minimae particulae residuae cum injuria SS. Sacramenti corruptioni exponantur.

celebrandi etiam licentia S. Eucharistiae distribuendae dari censetur ex consuetudine hodie vigente, nisi forte in Communione paschali parochus exceptionem faciat. Cf. Müller lib. 3 § 94. — In sacello autem privatae domus cum indulto Apostolico celebrandae Missae non datur eo ipso facultas distribuendae S. Eucharistiae: quare quid liceat aut ex indulto superaddito, aut ex licentia *Episcopi*, cujus est haec concedere, videri debet. V. Const. Ben. XIV. „Magno“ § 15 edita 2. Jun. 1751.

III. Regulares, etsi in suis ecclesiis et oratoriis S. Eucharistiam ministrare possunt fidelibus, excepto die Paschatis: tamen non possunt sine venia *Episcopi* aut commissione parochi ad aegrotos S. Eucharistiam (publice) deferre; multo minus per modum Viatici S. Communionem praebere.

IV. Communiter nemini, ne sacerdoti quidem extra celebrationem Missae licet sibi ipsi S. Communionem sumere, neque laico eam ad alterum deferre. Verum secluso scandalo, sacerdoti infirmo licebit sibi S. Eucharistiam sumere, si aliter S. Communionem privaretur. Imo nonnulli concedunt, id laico licere in casu necessitatis Viatici, si id aliter sumere non possit; magis etiam posse laico in casu summae necessitatis id committi, ut alteri S. Eucharistiam pro Viatico deferat, ita ut saltem tempore pestis *Episcopus* hoc laico pio committere possit.

¹³⁵ **Uberior explicatio.** Nota ad I.: Diaconus, quamquam ex ordinatione sua id habet, ut possit Sanctissimam Eucharistiam dispensare, tamen ex hodierna praxi hoc non potest, nisi ad causam alicujus necessitatis commissio sacerdotis accessit. S. R. C. 25. Febr. 1777 (Gard. n. 4379). Si autem de Viatico agitur, ne eo moribundus privetur, commissio utique expectanda non est. Nam necessitas, cui commissio accedere debeat, non intelligitur tanta, sed notabile aliquod incommodum, quod sive sacerdoti sive fidelibus oriretur, nisi diacono Eucharistiae dispensatio committeretur.

Ad II. 1. Oratoriis privatis relate ad Sanctissimae Eucharistiae distributionem adnumeranda non sunt oratoria regularium: ubi distribuendae Sacrae Eucharistiae licentiam Pontifices concesserunt, e. g. Societati Jesu Gregor. XIII. „*Decet Romanum Pontificem*“ et „*Usus altaris viatici*“, Paul. III. „*Licet debitum*“, imo in facultate celebrandae Missae contineri putanda est: est enim haec facultas, si personale quidem privilegium conceditur, *strictae* interpretationis, *latae* autem interpretationis, quando per privilegium communitatibus datur.

2. Verum in quolibet oratorio videtur *ministro* Sacra Communio dari posse, quum *ministerium* in qualibet Missa non communicare sit potius antiquae legis relaxatio, quam eum Sacram Communionem sumere posse est singularis concessio. Ceterum aliorum iudicio id relinquo.

¹³⁶ Ad III. 1. Regulares, quum ex officio ordinario curam animarum non habeant, id solum possunt erga fideles, quod S. Pontifex vel *Episcopus* concessit. Quare in suis ecclesiis quidem sacramenta fidelibus confluentibus administrare possunt, excepto die Paschatis (v. Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 11. cap. 14 n. 5), ut S. Pontifices expresse constituerunt, atque etiam aegrotorum confessiones ubique — modo appro-

bati sint — audire possunt (v. infra *de sacramento poenitentiae* n. 382); sed S. Eucharistiam ad aegrotos deferre, ad eos solos spectat, qui ordinariam curam fidelium vi muneris habent, scilicet ad parochos eorumque Superiores. Quapropter solummodo ex eorum commissione regulares id sibi sumere possunt, ut Suarez *de Euch.* d. 72, Castrop. *de censur.* d. 3 p. 26 bene explicant.

2. In casu Viatici et extremae unctionis fertur excommunicatio erga regulares, qui illegitime sine necessitate sibi illud munus contra jura parochialia arrogaverint (v. infra *de censuris*).

3. Administratio autem sacramentorum non solum erga regulares subditos, sed etiam erga familiares illi restrictioni non subicitur; atque ratio est plana, siquidem Superior regularium in eos vi muneris sui officium quasi-parochiale habet. V. etiam Müller l. c.

Ad IV. 1. In casu verae necessitatis, ne moribundi Viatico priventur, licere laico (tum sibi sumere, tum) alteri deferre Sanctam Eucharistiam idque ei committi posse, censent Cajetan, Suarez, Laym., Mazzotta (cap. 3 § 1 *de Euch.*) citans pro eadem sententia Greg. de Val., Regin., Filliucci: neque S. Alphonsus eam doctrinam ullatenus reprobatur l. 6 n. 237 in fine.

2. Ut autem sacerdoti liceat, sibi sumere sacram Communionem, talis necessitas nullatenus requiritur; imo approbante S. Alphonso, sola devotio et defectus alterius sacerdotis sufficit. Ib. n. 238.

§ 2.

De obligatione administrandae S. Eucharistiae.

Quae de illa obligatione dicenda sunt, facile eruuntur tum ex¹³⁷ generali caritatis officio, tum ex speciali officio, quod vi muneris habent, qui curae animarum exercendae sunt praepositi. Quare haec pauca noto:

I. Parochus alique curam animarum ex munere exercentes tenentur sive per se, sive per alterum administrare S. Eucharistiam subditis suis toties, quoties rationabiliter petunt¹.

II. Praecipue vero debent aegrotis Viaticum praebere, imo prospicere, ut illud sumere velint et sumant; idque pro conditione personarum et circumstantiarum etiam saepius: de qua gravissima obligatione visitandi infirmos eorumque saluti prospiciendi vide, quae infra in tractatu de sacramento Ordinis dicentur circa specialia officia parochi.

¹ Quamquam illam obligationem fidelibus satisfaciendi potius severius, quam laxius interpretari convenit: tamen ex se grave peccatum dici nequit, raro alicui petenti non obsecundare, etsi fiat sine justa causa: potest autem grave fieri per accidens. Cf. quae dicta sunt de *sacram. generatim* cap. IV. § 5. — Ab omni peccato parochus excusari potest, si petitio sine causa fit importuna sive ex se sive propter alia parochi negotia. Multo minus crimini verti potest, quando denegat frequentiorrem Communionem iis, qui ad eam rite dispositi non sunt: verum id publice facere non licet, nisi de illa indispositione publice constet.

III. Debent etiam curare, ut pueri suo tempore ad sumendam S. Eucharistiam praeparentur et admittantur, idque in periculo mortis longe maturius, quam extra illud. De tempore admissionis dicitur sequenti articulo.

IV. Reliqui sacerdotes (vel diaconi), atque ipsi parochi non-parochianis tenentur solum in casu necessitatis hoc officium praestare. Quae necessitas fere restringitur ad periculum mortis. Quod si imminet, quilibet sacerdos, qui praesto sit, debet aegrotis succurrere, etsi Sacramento illo non indigeat tamquam medio salutis necessario: attamen si sacerdos grave damnum subire debet, alienus sacerdos multo facilius, quam parochus, excusatur.

§ 3.

De modo S. Eucharistiae ministrandae.

138 I. In danda sacra specie servanda est consuetudo Ecclesiae: quare nunquam licet in latino ritu laico dare S. Eucharistiam sub specie vini. Sub specie panis danda non est hostia major, quali sacerdos in celebratione utitur, *neque plures* hostiae parvae (cf. decret. S. C. C. 12. Febr. 1679 ab Innoc. XI. expresse approbatum); licet tamen, si necessarium est, parvas hostias dividere, sed summum in duas vel tres partes, ne particula nimis parva evadat, aut etiam pro uno alterove communicaturo, qui aliter diutius expectare deberet, ex hostia majore pro Missa consecrata particulam detrahere.

II. Caerimoniae concomitantes eae sunt, ut vestis sacra *sub gravi* requiratur, nisi urgentem necessitatem excipias, lumen sub veniali, preces sive antecedentes sive subsequentes sub veniali. S. Alph. n. 241. Item, excepto casu necessitatis, observari debet, ut S. Eucharistiam distribuatur sacerdos pollice et indice manus dexterarum: si vero illos digitos impeditos habet, praestat aliis uti, quam *populum*, aut *singulos moribundos* S. Communionem privari.

III. Tempus S. Eucharistiae fidelibus distribuendae est tempus Missae, i. e. tempus, quo vel jure ordinario, vel ex privilegio celebrare licet: verum facilius admittitur latior hujus temporis extensio, quam in ipso Sacro faciendo. Viatico vero administrando quodlibet tempus sive diei sive noctis aptum est; imo etiam pro aliis aegrotis, qui alioqui jejuni manere non possent, aliquoties legitimum tempus anteverti debet.

IV. In defectibus inter distributionem occurrentibus ipsae Rubricae omnia necessaria praescribunt et minutim reverentiam SS. Sacramento debitam servandam indicunt.

139 Ueberior expositio. Ad I. nota: Sacram Eucharistiam sub specie vini laico dare in latina Ecclesia nunquam licet, ne in necessitate quidem Viatici id unquam permittitur: sicut longe communius etiam negatur, fieri posse consecrationem in pane fermentato, etsi necessitas Viatici urgeat (S. Alph. n. 203). Sola ratio perficiendi sacrificium causa esse *potest*, cur

fermentatus panis alio omnino deficiente sumatur. Videlicet quamquam juris divini censetur esse, ut moribundus sumat S. Eucharistiam, praeceptum azymi vel fermentati panis juris divini esse dici nequit: nihilominus illud divinum mandatum Sacram Eucharistiam pro Viatico sumendi intelligitur, *modo convenienter sumi possit*.

Ad II. 1. Omittere *omnem* vestem sacram, nisi necessitas adeo urgeat, peccatum grave est; at omittere solam stolam, aut solum superpelliceum, grave peccatum certo dici nequit. Deferre autem ab uno altari ad aliud sine ulla sacra veste, non excedit peccatum veniale. S. Alph. l. c. n. 241.

2. In locis haereticorum vel infidelium aut ex sese, aut ex privilegio a Sancta Sede concessio licet Sacram Eucharistiam ad aegrotos clam deferre sine vestibus sacris: verum in *Instructione* Ben. XIV. (quam vide in *appendice ad Rit. Rom.* anni 1877) hoc praescribitur pro ipsis regionibus Turcarum et infidelium, ut sacerdos Sacram Eucharistiam deferens saltem *sub communi veste sua deferat stolam*, quae ab aliis non videatur, ne vid. sine omni sacra veste Sanctissimum Sacramentum feratur. Quoniam autem eadem reverentiae ratio ubique subest, neque ullibi impedimentum sit, sacram vestem ita gerendi: omnino convenit, ubicunque Sacra Eucharistia deferatur occulte, illum ritum servari. In hunc sensum habes responsum S. R. C. 4. Febr. 1871 in una *Vicariatus Apost. de Dania* Gard. n. 5469 „omittendum non esse, quotiescunque fieri possit, sc. ut sacerdos saltem in cubiculo infirmi talari et stola se induat.“

3. Sanctissimum Sacramentum capite cooperto ad aegrotos deferri — 140 quando palam deferretur — S. Congr. difficulter permisit, nisi quando per agros deferendum esset. Quamquam si vere graves rationes sunt, ita ut propter aëris inclementiam valetudinis detrimentum sacerdoti timendum sit, ne illud quidem exclusit, quominus id in oppidis fieret, ut videri potest in *Oriolensi* 22. et 27. Aprilis 1871 Gardell. n. 5481: „Utrum liceat ministro deferenti Sacram Eucharistiam infirmis, tam in populis (oppidis?), quam in agris degentibus incedere capite cooperto, quando propter aëris inclementiam aut nimium calorem solis fundate timetur periculum salutis illius? — Sanctitas sua commisit Rev^{mo} Ordinario pro tempore dioecesis Oriolensis, quatenus nomine et auctoritate S. Sedis pro suo arbitrio et prudentia concedere valeat sacerdotibus suae dioecesis, *in expositis tantum casibus* delationem pileoli;“ imo pro dioecesi *Coloniensi* 13. Nov. 1862 indifferenter concessum est, ut sacerdotes S. Viaticum delaturi incedant tempestate praesertim hiemali capite laneo pileolo obtecto, qui exigente necessitate esse poterit tantae amplitudinis, ut aures etiam cooperiat. V. Müller l. c. § 97.

Quare Episcopi est, sibi de tali facultate providere: verum si inopinatus casus *verae necessitatis* occurrat, in quo venia Episcopi vel Sanctae Sedis peti nequeat, epieikeia uti licere, ex responso videtur satis recte colligi posse: nisi forte id observari possit, quod Rubrica Ritualis per se jubet, sacerdoti publice Sacram Eucharistiam deferenti sub baldachino incedendum esse.

4. In ipsa Sacrae Communionis distributione, si diacono legitime commissa est, nullus ritus mutari debet, sed a diacono *omnia* perficienda sunt, sicut a sacerdote, omnia, ut videtur, sola benedictione populi *post datam* Communionem, et mutato modo deferendae stolae: si autem cum Sanctis-

simo Sacramento danda est benedictio, hanc diaconus impertiatur oportet. Vide Analecta Sanctae Sedis ser. 9 vol. V. p. 1 col. 1136, ubi refertur responsum, quod a S. C. tulit Coadj. Vicar. Apost. Tunquini Occidentalis: „Diaconus, qui ex mandato sui Vicarii Apost. defert Sanctum Viaticum infirmis, potestne facere aspersionem aquae benedictae, dicere ‚Misereatur etc., Indulgentiam etc., signare infirmum, dicere ‚Dominus vobiscum‘ et benedicere cum Sanctissimo Sacramento infirmum et assistentes?“

R. „Deficiente presbytero et Vicarii Apost. concurrente licentia, *affirmative in omnibus.*“

5. Post Communionem extra Missam, i. e. sive omnino extra Missam, sive immediate ante vel immediate post fit, ex Ritualis Romani rubrica dicenda est saltem Oratio de Sanctissimo Sacramento (quae tempore Paschali mutatur) praemissis versiculis „Domine, exaudi orationem meam“ etc. et „Dominus vobiscum“: quam *legem* veri nominis esse, tum ex Rituali patet, siquidem Rubricae, quando aliquid praescribunt, non consueverint id aliter exprimere, nisi ut hic quoque fit, utendo voce: „*Sacerdos dicit*“, tum ex responso S. Congr. R. 24. Sept. 1842 (Gard. n. 4947): „An in Communionem fidelium post versum ‚Panem de coelo‘ dici omnino debeant ante orationem versiculi ‚Domine, exaudi‘ etc.“

R. „Affirmative, ut praescribitur in Rituali.“ Versus autem et antiphona „O sacrum convivium etc.“ pro libitu dicitur aut praetermittitur, ut ex Rituali evidens est.

¹⁴¹ Ad III. 1. De tempore, quo fidelibus in Ecclesia Sacra Communio possit distribui, S. Alph., loquens sane de praecepto gravi, solummodo excludit tempus nocturnum et illam diei partem, quae ad vesperam vergit; ita ut saltem propter speciales circumstantias permittat, Sacram Eucharistiam jejunis distribui posse etiam tempore pomeridiano, quum tempus Missarum jam omnino elapsum sit, ut hora secunda vel tertia pomeridiana.

Quod autem alii opponunt Rubricam Ritualis, et responsum S. C. R. (Gard. n. 4526) 7. Sept. 1816 in *Tuden.* ad 37, id rem non evincit. Nam 1) Rituale loquitur de tempore, quod *per se* deceat et conveniat observari. 2) Responsum illud S. C. R. *legem non tulit*, respondit tamen ita, ut pro particulari illo casu etiam illud tempus fortasse comprehenderet, quod alias, utpote nocturnum, excludi deberet. Nam interrogata: „An in die magni concursus ad Indulgent. plenariam vel Jubilaeum possit ministrari Sacra Eucharistia fidelibus aliqua hora ante auroram et post meridiem?“ dixit: „Affirmative in casu, de quo agitur, a tempore ad tempus, quo in illa ecclesia Missae celebrantur vel ad formam Rubricae, vel ad formam indulti eidem ecclesiae concessi.“ At indultum speciale aliquando concedit, ut Missae celebrentur paulo post mediam noctem; quod tempus sane ex communi lege ineptum est ad distribuendam fidelibus Sacram Communionem: id quod comprobatur ex lege, quae vetat, ne post primam Missam in nocte Nativitatis Domini celebratam liceat Sacram Communionem distribuere, nisi privilegium omnino speciale obtineatur.

2. Etsi Rituale moneat, Sacram Eucharistiam, si fieri possit, esse *intra Missam* distribuendam: tamen consuetudo late vigens et causae communiter occurrentes id effecerunt, ut verum praeceptum, etsi sub veniali tantum, statui amplius non possit. Cf. Ben. XIV. *de sacrificio Missae* l. 3 c. 19 n. 1.

Ad IV. 1. Defectus in ipsa distributione Sacrae Eucharistiae occur-¹⁴²rens fere ille solus est, si sacra species cecidit. Quod si factum est, sacra specie diligenter collecta, locoque inspecto, ne qua particula remaneat, locus interim tegendus et postea abluendus est, aqua ablutionis in sacrum injicienda: quae lex ablutionis, si agitur de sancta hostia, quae cecidit, non obligat sub gravi (S. Alph. n. 250), nisi forte cecidit in locum, qui alias pedibus calcatur.

2. Quare si sancta hostia cecidit in barbam viri, in sinum mulieris etc., paucis, quoties ablutio magnam admirationem excitaret, potius omittitur. S. Alph. l. c. cum aliis. Si igitur in sinum mulieris sancta hostia cecidit, mulier in sacristiam ducenda est, ut ipsa sacras species inquirat atque sacerdoti porrigat, atque manus suas, quae sacras species tetigerunt, ipsa lavet ibidem.

3. Si vero in Sacro celebrando gutta Sanguinis cecidit sive in lintheum, sive in alium locum: Sanctissimus Sanguis, si fieri potest, sorbeatur, dein si usque ad lapidem lignumve penetravit, haec res non nihil radi, rasura comburi, locus ter abluendum debet; lintea similiaque tegumenta ter debent abluendum, ablutio et cineres rasurae in sacrum injicienda sunt. In effusione Sancti Sanguinis ejusque guttulae aliqua ablutio *sub gravi* fieri debet.

4. Facilius alius defectus occurrere potest, quando ciborium purificandum sacraeque species renovandae sunt. Si igitur ciborium, quo sacerdos statim indiget, purificari *debet*, sacerdos vero ex oblivione purificationem calicis jam sumpsit; nihilominus post jejunium naturale sic fractum generatim licet parvas reliquias in ciborio inventas colligere et sumere, siquidem haec consumptio per modum unius cum Sacra Communionem computatur. Ita saltem, si accidet, ut aliter vix possibile sit reverentiam Sacrae Eucharistiae debitam servare atque tempus pro renovandis sacris speciebus et purificando ciborio praescriptum retinere. Cf. Tamb. *de methodo Commun.* c. 2 n. 37 cum Henriquez et Fagund. Integram autem hostiam multo difficilius sumi licebit, ut quae etiam servari possit ad sequentem diem.

5. De aliis fragmentis sacrae speciei, si forte inveniuntur, haec statui possunt: 1) Nulla difficultas est, si quae fragmenta inveniuntur a sacerdote intra Missam, antequam ablutionem sumpsit; nam tum etiam post Sacram Communionem diutissime distributam potest quaslibet particulas, etiam integras hostias, si opus sit, consumere.

2) Consulto quidem nunquam ita agere licet, ut non jejunus debeat sanctam particulam postea sumere: at si tandem post jejunium per ablutionem laesum invenit fragmenta ad idem sacrificium spectantia, ea sumere *debet*, si adhuc est ad altare, imo communius cum Ben. XIV. dicunt, idem faciendum, etsi sit in sacristia, sacris vestibibus nondum exutis. Imo si sacerdos justam causam habet particulas pro fidelium Communionem consecratis post suam Missam potius, quam intra illam distribuendi, idque non ex pyxide, sed ex patena: Ben. XIV. absolute concedit, ut etiam tum fragmenta sumantur.

3) Si fragmenta non sunt de eodem sacrificio, aut si de eodem quidem sacrificio sunt, sed inveniuntur a sacerdote sacris vestibibus jam exuto: sumenda non sunt, nisi accedit periculum irreverentiae, sc. si post ultimam Missam inveniuntur et a) aut deest tabernaculum vel decens locus, ubi conserventur, b) aut particulae minutissimae sunt, quae sine periculo ne ad tabernaculum quidem deferri possint.

4) Quod de fragmentis dicitur, non potest intelligi de hostia integra, aut tali parte, quae commode usui esse potest in fidelium Communione: nam ut haec a non jejuno sumi liceat, requiritur, ut post ultimam Missam desit locus decens, quo sacra hostia asservetur, et simul sine graviore incommodo deferri ad alium locum non possit. Sub illis autem conditionibus etiam integra hostia post ablutionem sumenda est, ut ipsa Rubrica Missalis disponit. Cf. Ben. XIV. *de sacrif. Missae* l. 3 c. 17 n. 3—5.

Articulus III.

De susceptione SS. Eucharistiae.

¹⁴³ Sumptio S. Eucharistiae distingui potest: materialis, sacramentalis, spiritualis. *Materialis* sumptio vocatur, quae fit ita, ut Sacramenti ratio pro sumente excludatur, videlicet 1) si a non-baptizato S. Eucharistia sumitur, pro quo Sacramentum esse aut sacramentalem gratiam producere non potest; 2) si suscipitur a baptizato (adulto) nullatenus voluntarie, ne interpretative quidem, ut si extra mortis periculum ab inscio, dormiente sumitur.

Sacramentalis sumptio est quaelibet S. Eucharistiae voluntaria sumptio ex parte hominis baptizati (si de infante agitur, sufficit voluntas aliena). Verum si voluntarie quidem sumitur, sed cum obstaculo recipiendae gratiae, sumptio dicitur *sacramentalis tantum*; si cum effectu gratiae sumitur, habetur sumptio *sacramentalis et spiritualis simul*.

Spiritualis sumptio, si a sacramentali sejungitur, est perceptio ipsius fructus Sacramenti extra realem S. Eucharistiae sumptionem: quae vocari potest ad analogiam aliorum sacramentorum, Communio in voto, seu desiderium Communionis¹.

Hujus loci est agere de *sacramentali* sumptione atque ea, quae debeat simul esse spiritualis. Nam Sacram Eucharistiam sacramentaliter

¹ Hoc pium devotionis exercitium summopere commendandum est, quum fervorem augeat et innumeras gratias spirituales homini conciliet. Nam etsi ceteris paribus per realem sumptionem largior gratia datur: nihilominus quo majus desiderium fuit, eo abundantius ipsius Sacramenti gratia jam anticipatur; idque eo magis attendendum est, quod spiritualis Communio quovis tempore et frequenter peragi potest.

Peragitur autem aliquo modo, quoties homo christianus per affectum sese unit Christo, Deo incarnato et pro homine passo, atque ad arctiorem unionem cum Christo, tamquam vivum membrum adspirat, maxime per affectuum Divini Cordis imitationem. Ille enim ipse effectus est, quem Christus Dominus per SS. Sacramentum in suis membris producere et in dies augere intendit: quare qui desiderio hunc effectum vult atque divina gratia adspirante in se effingere studet, rectissime dicitur Sacram Eucharistiam in voto seu spiritualiter suscipere.

Si quis autem impensius huic devotionis exercitio indulgere vult, expressius in plures quosdam actus virtutum erga SS. Eucharistiam ferri debet: 1) in actum vividae fidei in realem Christi praesentiam, 2) in piam memoriam et gratiarum actionem pro Dominica passione et hujus SS. Sacramenti institutione, 3) in amorem et desiderium erga Christum Salvatorem, cui quam simillimus fieri et quam intime tamquam membrum capiti uniri cupiat, his in terris in humilitate, labore, dolore,

tantum sumi, aut supponit defectum erroris, aut grave sacrilegium. Explicanda est tum obligatio S. Communionis, tum dispositio ad eam necessaria.

§ 1.

De obligatione sumendi S. Eucharistiam.

I. S. Eucharistia ex jure divino adultis necessaria est necessitate¹⁴⁴ praecepti et medii moraliter quodammodo necessarii aliquoties in vita et maxime circa ejus finem.

II. Hoc praeceptum ab Ecclesia ita determinatum est, ut quotannis tempore paschali sumi debeat ab iis, qui ad annos discretionis pervenerint. Later. IV. cap. 21: „*Omnis utriusque sexus*.“

III. Anni autem discretionis paulo latius sumuntur relate ad SS. Sacramentum, si excipias mortis periculum, ita ut aliquot etiam annorum intervallum ex judicio parochi concedi liceat, antequam gravis obligatio Sacrae Eucharistiae primum suscipiendae statuatur. Suarez *de Euch.* disp. 70 sect. 1, Laym. l. 5 tr. 6 cap. 4 n. 3.

IV. Quamquam ad annuam Communionem Ecclesia restrinxit suam legem, tamen maxime optat, ut quam frequentissime fideles ad sacram mensam accedant. V. Trid. sess. 13 cap. 8 et sess. 22 cap. 6.

Expositio uberior. Ad I. nota: 1. Obligationem divinitus impositam habemus apud Joan. cap. 6, 54: „Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.“ Quae verba quomodo necessitatem communicandi sub utraque specie non includant, v. Trid. sess. 21 cap. 1 et 2.

Obligationem autem solis adultis seu usu rationis pollentibus imponi, tum ex ipso textu, tum ex constanti Ecclesiae praxi et consuetudine elucet. Et vere obligationis implendae aut violandae infantes capaces non sunt. Medii autem necessitas, quam etiam aliquatenus exprimi ultro fatemur, ea sola est, ne recepta gratia in periculis et tentationibus hujus vitae per gravem lapsum amittatur: cujus amissionis infantes iterum incapaces sunt. Quomodo haec necessitas medii ad obtinendas gratias necessarias et abundantiores intelligi debeat, jam supra n. 115 dictum est. Quodsi impossibile erit, S. Eucharistiam recipere, Deus aliis subsidiis homini praesto est, ut possit in spirituali pugna consistere.

2. Determinatio ex sola lege divina non est facta. Esse tamen praecipue circa finem vitae S. Eucharistiam sumendam, theologorum consensus et Ecclesiae praxis demonstrat. Atque etiam planum est,

cum summa fiducia postea sese Christo jungendi in gloria, 4) in dolorem de peccatis ex caritate oriundum, 5) in desiderium Christum Jesum in SS. Eucharistia, si fieri possit, realiter suscipiendi.

Haec spiritualis Communionis praxis tum in pia visitatione SS. Sacramenti, tum maxime tempore Missae, si realiter Communio sumi nequit, utilissime exercetur.